

Makalenin Geliş Tarihi: 11.12.2020

1. Hakem Rapor Tarihi: 13.12.2020

2. Hakem Rapor Tarihi: 17.01.2021

Kabul Tarihi: 25.01.2021

TRT ÇOCUK DERGİSİ'NDE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ KAZANIMLARININ İNCELENMESİ (*)

(Araştırma Makalesi)

Aslıhan GEZ (**)

Can EKİZ (***)

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yayın hayatına devam eden çocuk dergilerinden olan TRT Çocuk dergisinin içeriğini 5.sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları açısından incelemektir. TRT Çocuk dergisi, Türkiye’nin en çok izlenen çocuk kanalı olan TRT Çocuk kanalıyla ortak yayınlar yapan bir dergidir. Dergi aylık olarak yayınlanmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülmüştür. Nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma belgelerini TRT Çocuk dergisinin 2017 yılında yayımlanan tüm sayıları (12 sayı) oluşturmaktadır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların TRT Çocuk dergisindeki içeriklerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Toplam otuz üç (33) adet 5. sınıf kazanımının on dokuzunun (19) dergilerdeki içeriklerle ilişkili olduğu saptanmıştır. TRT Çocuk dergisindeki yirmi bir (21) içeriğin Birey ve Toplum öğrenme alanındaki kazanımlarla, yetmiş iki (72) kez Kültür ve Miras öğrenme alanındaki kazanımlarla, beş (5) kez İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki kazanımlarla, yirmi (20) kez Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanındaki kazanımlarla, on dört (14) kez Üretim Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanındaki kazanımlarla, on (10) kez Etkin Vatandaşlık öğrenme alanındaki kazanımlarla, yirmi üç (23) kez Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki kazanımlarla ilişkili olduğu görülmüştür. Toplamda yüz altmış beş (165) içeriğin 5. sınıf kazanımlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, TRT, Çocuk Dergisi, Öğretim Programı, Kazanım.

*) Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan “Süreli Çocuk Yayınlarında Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Kazanımlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**) Doktora Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
(e-posta: aslihangez@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4425-3635>

***) Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
(e-posta: can.ekiz@giresun.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0516-1674>

Investigation of the 5th Grade Social Studies Learning Outcomes in TRT Children's Magazine

Abstract

The aim of this research is to examine the content of TRT Children's magazine, which publishes in Turkey, in terms of 5th grade social studies course curriculum learning outcomes. TRT Children's magazine is a magazine that publishes jointly with TRT Çocuk channel, which is the most watched children's channel in Turkey. The magazine is published monthly. The study was conducted with a qualitative research approach. Document analysis model, one of the qualitative research designs, was used. The study documents of the research comprise all issues of TRT Children's magazine published in 2017. Content analysis technique was used in the analysis of the data. As a result of the research, it has been determined that the learning outcomes in the 5th grade Social Studies Curriculum are related to the content in TRT Children's magazine. It has been determined that nineteen (19) of the thirtythree (33) 5th grade gains in total are related to the contents of the magazines. It was observed that twentyone (21) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Individual and Community, seventytwo (72) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Culture and Heritage, five (5) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of People, Places and Environments, twenty (20) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Science, Tecnology and Society, fourteen (14) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Production, Distribution and Consumption, ten (10) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Active Citizenship, twentythree (23) items in TRT Children's magazine were related to the learning outcomes in the learning area of Global Connections. In total, it was determined that one hundred sixty five (165) contents was related to 5th grade learning outcomes.

Keywords: *Social Studies Education, TRT, Children's Magazine, Curriculum, Learning Outcome.*

1. Giriş

Çeşitli disiplinleri içerisinde barındıran sosyal bilgilerin kapsamındaki konular batı toplumlarında ilk çağlardan itibaren işlenmeye başlanmıştır (Bilgili, 2010). Sosyal bilgiler bütünlük ve formal bir ders olarak ilk kez yirminci yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır. Burada asıl amaç “yeni Amerikan toplumu yaratmak” şeklinde vatandaşlık odaklı olmuştur (Bilgili, 2010). Günümüzde sosyal bilgiler kavramı ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Ülkemizde sosyal bilgiler ile ilgili çalışmalar yapan Erden'e (tarihsiz, s. 8) göre “Sosyal Bilgiler; ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanmıştır. Sönmez (1997, s. 17), “toplumsal

gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler”; Doğanay (2005) ise sosyal bilgileri, sosyal bilimlerin içerik ve yöntemlerinden faydalanarak, insanın sosyal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içerisinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan, küreselleşen dünyada hayatla ilgili demokratik değerlere sahip, düşünen ve demokratik yurttaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir çalışma alanı olarak tanımlamaktadır. Tanımlarda da görüldüğü gibi sosyal bilgiler kavramı bilgili ve demokratik vatandaşlar yetiştirme ile ilgilidir. Safran (2011) da sosyal bilgilerin demokratik yurttaşlar yetiştirme işlevinin ön planda olduğu ifade etmiştir.

Cumhuriyet döneminde Sosyal Bilgiler ile ilişkili ilköğretim programı 1924'te yürürlüğe girmiştir. Sonrasında ise bunu 1926, 1936, 1948, 1962, 1968, 1985, 1998, 2005, 2017 ve 2018 yıllarında oluşturulan programlar izlemiştir (Çatak, 2015). Bu programlarda sosyal bilgiler olarak bütün bir kavramın ele alınması 1968 programı ile gerçekleştirilmiştir (Kılıçoğlu, 2015). Günümüze kadar çeşitli güncellemeler ile gelen sosyal bilgiler öğretim programlarında en temel değişiklikler 2005 yılında olmuştur. Bu temel değişiklikler ise Avrupa Birliği normları esas alınarak ve 8 yıllık kesintisiz eğitimin de bütünlüğü düşünülerek öğrenci merkezli, yapılandırmacı yaklaşım, disiplinler arası, tematik yaklaşım ve sarmallık ilkelerinin benimsenmesidir (Bilgili, 2010; Çatak, 2016). “Yapılandırıcı öğrenme, öğrencilerin aktif bir şekilde bilgiyi oluşturması, yorumlaması ve ön bilgilerine göre yeniden organize etmesi inancı üzerine temellenmiştir” (Yanpar, 2006). Bunların yanı sıra 2005 öğretim programı ile hedef davranış kavramı çıkartılarak program yaklaşımına uygun olan kazanım kavramı getirilmiştir. Kazanım, öğrenme süreci içinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla, öğrencilerin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanmaktadır (Yazıcı ve Koca, 2011).

2018 İlkokul (4. Sınıf), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu (5-7. Sınıflar) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 19.01.2018'de yürürlüğe girmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı; “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar Yerler ve Çevreler”, “Bilim Teknoloji ve Toplum”, “Üretim Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” olmak üzere 7 öğrenme alanı ve 131 kazanım çerçevesinde şekillenmiştir. Programın içeriği yukarıda sıralanan öğrenme alanlarına göre düzenlenmiştir. “Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018, s. 11). Öğrenme alanları programın iskeletini oluşturan bölümlerdir. Bundan dolayı 4. sınıftan 7. sınıfa kadar tüm sınıf programlarında aynıdır ve genişleyerek devam eden bir bakış açısını belirtir. Sosyal Bilgiler programında bir sosyal olguya tek bir bakış açısıyla yaklaşmaz. Öğrenme alanı adı verilen bu sınıflamalar aslında sosyal bir olguyu tümüyle kavrayabilmek için başvurulan bakış açısidir. Sosyal bilgiler dersini işleme sürecinde öğrenme alanlarının tamamının bakış açısıyla bir konunun işlenmesi uygun görülür. Gerçeğin çok boyutlu olduğu düşünüldüğünde bir konuyu öğrencilere aktarırken onun diğer boyutları da verilmelidir (Köksal, 2016).

Sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için programda yer alan kazanımların gerçekleştirilmesi önemli rol oynamaktadır. Ders kitapları kazanımların gerçekleştirilme-

si amacıyla temel kaynak niteliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra okul dışında da çocukların etkileşime girdiği diğer materyaller sosyal bilgiler dersinin amaçlarını gerçekleştirmeye fayda sağlayabilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu [RTÜK] (2013) tarafından yürütülen “Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması” adlı çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin %27,5’i ders kitapları dışında düzenli olarak dergi okuduğunu bildirmiştir. Dergilerin çocuklar arasındaki popülerliği düşünüldüğünde öğretim programında amaçlanan kazanımların okul dışında da aktif bir şekilde öğrencilere aktarılabilceği düşünülmektedir. Çocuk dergileri, değerler eğitimi (Alabaş ve Kamer, 2016; Gurbetoğlu, 2007; Yılmaz ve Duman, 2018), eğitsel işlev (Alabaş, 2018; Hazar ve Işık, 2017; Kardeş, 2015) gibi çeşitli konularda incelenmiştir. Yapılan çalışmalardan da görüldüğü üzere çocuklar için popülerliği süren dergiler eğitici ve öğretici çeşitli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca bu dergiler sosyal bilgiler öğretim programının bazı kazanımlarını çocuklara aktarabilir ve okul dışında da öğrenmeye katkı sağlayabilir.

Çocuk dergiciliği yurdumuzda ilk defa Tanzimat döneminde Tevfik Bey tarafından çıkarılmaya başlanan Mümeyyiz ile yerini almaya başlar (Arslan, Şimşek ve Yakar, 2016). Cumhuriyet dönemi öncesi çocuk dergilerinde genel olarak dil çocukların anlama düzeylerinin üstünde kullanılmış ve cümle, noktalama gibi konularda uyum sağlanamamıştır. Bu dergilerin devam sağlayamamasının sebeplerinden birinin de dönemin sosyal ve siyasi ortamı olduğu belirtilmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2002). Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, çocuk dergiciliği yeni bir döneme girmiştir. 1928’de yeni harflerin kabulüyle birlikte çocuk dergilerinin hem sayısı hem de baskı sayıları artmıştır. 1990-2000’li yıllara gelindiğinde Mavi Kuş, Kervan, Bando, Miço, Gonca, Kırmızıfare, Ebe-Sobe, Meraklı Minik, Bilim Çocuk, TRT Çocuk, Pepee, Beyaz Bulut ve Sevgi Bir Kuş adlı çocuk dergileri öne çıkmaktadır (Arslan, Şimşek ve Yakar, 2016; Oğuzkan, 1999; Yalçın ve Aytaş, 2002).

Aytekin (2016, s. 260-261) çocuk dergilerinin, biçimsel açıdan çekici olma, toplumu ve kültürü yansıtan içerikleri sunma, sade dil ve anlatım, çocukların ders konularıyla örtüşme, merak duygusunu canlı tutma, değişik edebi türleri içermeye, hobi alanı sağlama, resim ve fotoğraf barındırma, biçimsel yapıya dikkat edilmesi gibi özelliklere sahip olmaları gerektiğini aktarmaktadır. Ayrıca nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri okumanın bir alışkanlık haline gelmesinde oldukça önemlidir (Aytaş, 2003). “Okuma bireyin eğitim hayatının başlangıcından itibaren akademik başarısını doğrudan etkileyen, meslek edinme sürecini belirleyen ve bireyin ülke ekonomisi ve güvenliğine sunabileceği katkıya etkisi olan kritik bir beceridir” (Annie E. Casey Foundation [AECF], 2010’dan akt. Tekşan ve Çinpolat, 2020, s. 830). Nitelikli çocuk dergileri de bu beceri bakımından önemli bir uyarandır.

Dergiler çocuğa çeşitli yönlerden fayda sağlayabilir. Yalçın ve Aytaş (2002) tarafından belirtilen faydalar aşağıda maddeler sıralanmıştır:

- “Çocuk, dergi okurken hem hoş vakit geçirir hem de yeni şeyler öğrenir. Aynı zamanda da okuma, düşünme, okuduğunu anlama gibi alışkanlıklar kazanır.

- Çocuğun yaşamı tanınmasına yardımcı olur, onun ruhuna canlılık verir, yaşama sevinci kazandırır. Çocuğun yaşama hazırlanması ve çeşitli bilgilerin kazandırılması konusunda çocuğa rehberlik eder.
- Türkçeyi en iyi şekilde konuşup yazmayı öğretirken dilin bütün ince-likleriyle kullanılması becerisi kazandırır.
- Yazmaya, çizmeye, yorum yapmaya yardımcı olarak çocuğun yaratıcı, yapıcı etkinlikleri ve estetik düşüncesini geliştirir.
- Güncel olayları izleyerek kendisini ilgilendiren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olur.
- Kendi yaş grubunda çocuklarla iletişim içinde olarak onların duygu ve düşünceleri ile kendi duygu ve düşüncelerini karşılaştırma imkânı bularak kendisini geliştirir.” (s. 211)

Günümüzde yayın hayatına devam eden TRT Çocuk Dergisi ise 2008 yılında kurulan TRT Çocuk televizyon kanalı tarafından 2010 yılında çıkarılmaya başlanan aylık çocuk dergisidir. Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun sahipliğinde yayınlanan dergi ilköğretim çocuklarına ve ebeveynlerine yönelik evrensel pedagojik normlarda, kaliteli, çağdaş ve yenilikçi bir yayın içeriği sunan televizyon kanalının dergisi olma niteliğindedir. TRT Çocuk markasının diğer çocuk dergilerinden farkı yerel içerik üreterek yayınlarını yerli hale getirerek sunmasıdır. Maysa ve Bulut - Keloğlan Masalları - Köstebekgiller - Çatlak Yumurtalar - Canım Kardeşim - Kuzucuk - Pirdino - Rafadan Tayfa - Nane Limon gibi içeriklerde milli kültürden, sanattan, tarihten ve milli kahramanların hikâyelerinden esinlenilmesi bu durumun örneğidir. TRT Çocuk Televizyonunda yer alan kahramanları renkli çizimleri, bilgilendirici konuları içeren TRT Çocuk Dergisi, çocukların okuma alışkanlıklarına katkıda bulunurken, kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştirdiği Yeşilcan, Kuruş Ailesi gibi pek çok sosyal projede de çocuklara rehberlik etmektedir. TRT Çocuk Dergisi hem basılı hem de dijital ortamda yayınlanmaktadır. Ayrıca, Derginin geçmiş sayılarına EBA (<http://www.eba.gov.tr>) internet sitesinden ulaşılabilir (http://trtcocukdergisi.com/?page_id=2). Bunların yanı sıra TRT Çocuk dergisi, tüketime dayalı çağımızda çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilecek, kültürel ve yerel değerleri aktarabilecek, tüketiciliğin ve ideolojik amaçların etkilerinden uzaklaştırabilecek nitelikte bir süreli yayın örneğidir (Yiğitbaşı, 2016).

Araştırmanın amacı, TRT Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bulunan 5. sınıf öğrenme alanı kazanımlarıyla ilişki durumunu incelemek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda gerekli çalışma planı yapılarak araştırmaya başlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Yapılan çalışma nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak hazırlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıl-

dığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım, 1999, s. 10). Nitel araştırma yöntemleri içerisinde ise doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı, görsel malzemenin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013).

2.2. Çalışma Belgeleri

Araştırmamanın çalışma belgelerini TRT Çocuk dergisinin 2017 yılında yayımlanan tüm sayıları (12 sayı) oluşturmaktadır. Güncel Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 19/01/2018 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilmiştir. Derginin bu 12 sayısının tercih edilmesinde, programın yayımlandığı ve çalışmanın yapılmaya başlandığı tarihe yakın, güncel tüm bir yılı kapsayan sayılar olması ile yeterli bir inceleme kesidi sunacağı düşüncesi etkili olmuştur. Araştırmada devlet kurumu tarafından yayımlanan, çevrimiçi erişimi olan, ticari reklam içermeyen, farklı bir dergi veya gazete eki özelliği göstermeyen, çeşitli akademik araştırmalara konu olmuş, ilkökul ve üzeri öğrencileri hedef kitle olarak belirleyen ve daha geniş kitlelere ulaşabilen TRT Çocuk Dergisi'nin incelenmesi uygun görülmüştür.

TRT Çocuk Dergisi 2017 sayılarına EBA (Eğitim Bilişim Ağı) internet sitesinden (<https://www.eba.gov.tr/dergi>) pdf formatlarında ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmamanın verileri TRT Çocuk dergilerinin 2017 yılında yayınlanan sayılarından toplanmıştır. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. İncelenen dokümanlar, resmi ya da özel olabilir (Creswell, 2012). Yaygın dokümanlar; resmi kayıtlar, popüler kültür evrakları, mektuplar, gazeteler, şiirler, şarkılar, ortak kayıtlar, hükümet dokümanları, tarihsel dokümanlar, günlükler, otobiyografiler (yaşam öyküsü/özgeçmiş) gibi belgelerdir (Merriam, 2013). Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada incelenen TRT Çocuk Dergisi 2017 yılı sayılarına araştırmacı tarafından internet sitesi üzerinden ulaşılmış ve bu dergiler verilerin toplanmasına başlamadan önce iki defa okunmuştur. Daha sonra ise araştırmacı tarafından tekrar okunarak gerekli işlemler ile verilerin toplanması gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Betimsel analizde incelenen veriler önceden belirlenen kategorilere göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analizde temel amaç var olan durumu doğrudan ortaya koymak ve ta-

nımlamak, verileri düzenli ve yorumlanmış bir şekilde aktarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinde ise elde edilen veriler daha ayrıntılı bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları açık bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma kapsamındaki on iki sayı dergi, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (2018) yer alan öğrenme alanlarında bulunan kazanımlar ile incelenmiş ve ilişkili durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Kazanımlarla ilişkili olduğu belirlenen konulardan rastgele yöntemle seçilen 20 konunun belirlenen kazanımla ilişkili olduğuna dair iki alan uzmanından görüş alınmıştır. Ayrıca kazanımları yansıttığı belirlenen konulardan doğrudan alıntılar sunularak açıklanmaya çalışılmıştır. Böylelikle yapılan işlemlerin geçerliliğinin sağlanabilmesine ve güvenilirliği artırmaya yönelik çalışılmıştır.

2.5. Araştırma Etiği

Bu makale, bilimsel disiplinin çalışma ilkelerine uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışma sürecinde yayın ilkelerinin prensiplerine riayet edildiği gibi evrensel etik değerlere yönelik sorumluluklar da yerine getirilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde TRT Çocuk Dergisi sayılarında yer alan içerikler tablolarla sayısal olarak ele alınmış ve 5. sınıf kazanımları ile arasındaki ilişki durumu incelenmiş olup görseller ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Tablolarda kazanımlar öğretim programındaki kodlarıyla belirtilmiştir. Örneğin SB.5.1.2. kodu şu şekilde açıklanmaktadır: SB: Sosyal Bilgiler, 5: Beşinci sınıf, 1: Birinci öğrenme alanı, 2: İkinci kazanım.

Tablo 1. Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımlarına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Birey ve Toplum	SB.5.1.3.	19
	SB.5.1.4.	2
Toplam	2	21

Tablo 1 incelendiğinde, TRT Çocuk dergisi sayılarında SB.5.1.3. (Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır; aile, akraba, arkadaş grubu, spor takımı, resim, müzik kulübü gibi sosyalleşmeye katkıda bulunan gruplar ve okul gibi kurumlar ele alınır.) kod-

lu kazanımın edinilebilmesine yönelik 19 konunun, SB.5.1.4. (Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir) kodlu kazanımın edinilebilmesine yönelik ise 2 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplam 2 kazanım ile ilgili 21 adet içeriğe ulaşıldığı görülmektedir.

SB.5.1.3. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnek aşağıda verilmiştir:

Atletik Akın (Sırtım Yere Gelmez): Güreş, iki kişinin belli kurallar içinde birbirlerinin sırtını mindere getirme amacını taşıyan spordur. Hepimizin adını sıklıkla duyduğumuz ata sporumuz güreşte pek çok başarıya imza atıyoruz. ...güreş sporu için erkek şart değil. Kız çocukları da bu sporla ilgilenebilir. Fakat bu spora başlama yaşı çok küçük değil. 8-9 yaşları güreşle tanışma, temel hareketlerini öğrenme, antrenmanlara katılmak için uygun. 13 yaşından itibaren de profesyonel yarışmalara katılabilirsiniz. Ülkemizde yaygın olduğu için bu sporun eğitimini almak da çok kolay. (TRT Çocuk, 2017 Ekim, s. 45)

Yukarıdaki örnekte kazanımın açıklamasına bağlı olarak derginin faklı sayılarında “Atletik Akın” bölümü altında sosyalleşmeye katkıda bulunan gruplardan spor takımları ele alındığı için ilgili kazanımla ilişkilendirilmiştir.

SB.5.1.4. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen bir konuyla ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

Görsel 1. Dumansız hava sahası.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s. 22

Yeşilcan'ın Maceraları (Dumansız Hava Sahası): Bu kirli havada çiçekler tabii ki solarlar. Her yeri sigara dumanı kaplamış. ...amca sigara içmeyin havamızı bozmayın. ...her canlının temiz hava soluma hakkı vardır. Sigara dumanından içmeyenler de etkilenir. O yüzden yanımızda sigara içirtmeyelim, içenleri uyaralım. (TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s. 22-23)

Bu örnekte ülkemizde 4207 sayılı “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun”da belirtildiği gibi dumansız hava sahası hakkı ele alındığı için söz konusu kazanımla ilişkili görülmüştür.

Tablo 2. Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımlarına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Kültür ve Miras	SB.5.2.1.	18
	SB.5.2.2.	21
	SB.5.2.3.	12
	SB.5.2.4.	8
	SB.5.2.5.	13
Toplam	5	72

Tablo 2 incelendiğinde, Kültür ve Miras öğrenme alanındaki SB.5.2.1. kodlu kazanımın (Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder) edinilebilmesine yönelik toplam 18 konunun; SB.5.2.2. kodlu kazanımın (Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır) edinilebilmesine yönelik 21 konunun; SB.5.2.3. kodlu kazanımın (Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler) edinilebilmesine yönelik 12 konunun; SB.5.2.4. kodlu kazanımın (Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder) edinilebilmesine yönelik 8 konunun; SB.5.2.5. kodlu kazanımın (Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir) edinilebilmesine yönelik ise 13 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplam 5 kazanım ile ilişkili 72 adet dergi içeriğine ulaşıldığı görülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.2.1. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

“İlk olarak Hitit, Roma ve Osmanlı dönemlerinde kullanılmış, şehrin merkezindeki Kahramanmaraş Kalesine gittik.” (TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s.14-15)

“...Çankırı’da yaşam milattan önce 7000li yıllara kadar uzanmaktaymış. Ayrıca Hititlerden, Kimmerler’e, Pers İmparatorluğundan, Osmanlı İmparatorluğuna birçok uygarlık Çankırı’da bulunmuş.” (TRT Çocuk, 2017 Haziran, s. 13-14)

“Tarih Burada Yaşıyor Harran Kubbeli Evleri: “Harran” isminin Sümercede “seyhat, kervan” anlamına gelen “haranu” kelimesinden geldiği düşünülmekte. Çünkü bulunduğu konumun, Akdeniz ve Dicle nehirlerine yakınlığıyla, eski bir ticaret merkezi olduğu biliniyor.” (TRT Çocuk, 2017 Aralık, s. 40-41)

Derginin “Gezgin Aile” bölümünde tanıtılmakta olan yukarıdaki il örneklerinde Kahramanmaraş ve Çankırı illerinde Anadolu uygarlıklarında Hititlerin hüküm sürdüğü

tarihi mekânlarla aktarılmıştır. Şanlıurfa'nın Harran ilçesinde yer alan Harran Kubbeli Evleri'nin tarihi geçmişi aktarılırken ise "Harran" isminin bir Mezopotamya uygarlığı olan Sümerlerden gelebileceği düşüncesi paylaşılmıştır. Dolayısıyla ilgili kazanımın bu örneklerle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Böylece okuyucular Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının uygarlık tarihine yaptığı katkıları fark edebilir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.2.2. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

Kahramanmaraş: İlk olarak Hitit, Roma ve Osmanlı dönemlerinde kullanılmış, şehrin merkezindeki Kahramanmaraş Kalesine gittik. Ardından birbirine çok yakın olan Ulu Cami ve Taş Medreseyi ziyaret ettik. Kahramanmaraş birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve tarihi dokusunu korumuş bir ilimiz. Maraş filinin iskeletini görünce resmen ağızımız açık kaldı. Fil iskeletinin yanında küçücük gözüküyorduk. ...ikinci gün Taşhan, Eshab-i Kehf Külliyesi ve Döngel Mağara'nı ziyaret etmek üzere evden çıktık. Kahramanmaraş tarihi yerleri kadar doğal güzellikleri ile de dikkat çeken bir ilimiz; yaylaları, içmeleri, mağaralar ile doğasever sporcular için de cazip olabiliyor. Yavşan ve Başkonuş yaylaları kampçılık ve doğa tatili için gayet güzel yerler. Ayrıca Uludaz Tepesi Türkiye'nin en büyük uğurböceği kolonilerine ev sahipliği yapıyor. (TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s. 14-15)

Yukarıdaki örnekte, Kahramanmaraş Kalesi, Ulu Cami, Taş Medrese, Taşhan, Eshab-i Keyf Külliyesi tarihi mekânlara; Maraş filinin iskeleti tarihi esere, Döngel Mağarası, Uludaz Tepesi, Yavşan ve Başkonuş yayları ise doğal varlıklara örnek olabilecek olduğundan ilgili kazanımla ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla öğrenciler doğal ve tarihi mekânları, nesnelere, eserleri tanıyabilir ve bunlara ilgi duyabilirler.

Ilgaz Dağlarının ve ülkemizin en uzun nehri olan Kızılırmak'ın tüm güzelliği ile görülebileceği Çankırı birbirinden hoş doğal manzaralara sahip. ...ilk olarak birçok kez kuşatılan fakat ele geçirilemeyen Çankırı Kalesi'ni gördük. Günümüze sağlam gelememiş olsa da kale stratejik konumu sebebi ile Çankırı tarihinde çok önemli bir rol oynamış. Kale gezimizin ardından Çankırı Müzesi'ni gezmeye başladık. ...Çankırı'da yaşam milattan önce 7000li yıllara kadar uzanmaktaymış. ...Sakaeli kaya mezarlarını, Taş Mescit'i ve Bayramören Köprüsü'nü gezmek üzere yola çıktık. (TRT Çocuk, 2017 Haziran, s. 13-14)

Bu örnekte Ilgaz Dağları ve Kızılırmak doğal alanlara; Çankırı Kalesi, Sakaeli kaya mezarları, Taş Mescit ve Bayramören Köprüsü ise tarihi mekânlara örnek olduğundan söz konusu kazanımla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Görsel 2. Koza Han

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Ekim, s. 39

Koza, ipek, kumaş vb ticareti yapanlar için bir merkez olması düşünülerek yapılmış. Burada hem ticaret yapılıyor hem de ürünlerini satmaya gelen tüccarlar burada konaklıyorlarmış. Handan elde edilen gelir de İstanbul'daki cami, medrese gibi önemli eserlerin giderleri için kullanılmış. Bursa'nın merkezinde, Ulu Camii ve Gazi Orhan Camii arasında yapılan Koza Han kareye yakın bir dikdörtgen şeklinde inşa edilmiş. Ortasında geniş bir avlusu, avlunun ortasında ise altında şadırvanı olan bir mescit bulunmaktadır. İki katlı olan Koza Han, toplam 95 odalı. (TRT Çocuk, 2017 Ekim, s. 41)

Yukarıda verilen örnekte, derginin Büyüteç başlıklı bölümünde 15. yüzyılın sonlarında Sultan II. Bayezid tarafından Bursa'da yaptırılmış tarihi bir mekân olan Koza Han tanıtılmıştır. Böylece söz konusu kazanımla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.2.3. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnek aşağıda sunulmuştur:

Görsel 3. Nevşehir'in kültürel yiyecekleri.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Nisan, s. 14

Verilen bu örnekte Nevşehir'in kültürel unsurlarından olan yerel yiyeceklerle ilgili bilgiler aktarıldığı için öğrenciler kendi bölgelerindeki yemek kültürüyle bu bölgedeki yemek kültürünü karşılaştırabileceğinden ve farklı kültürel zenginlikleri tanıyabileceğinden bu örneğin söz konusu kazanımla bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.2.4. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnek alıntılar şunlardır:

Görsel 4. III. Ahmet Çeşmesi

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Şubat, s. 40

“Keçe'nin Yol Haritası: ...meşhur Mostar köprüsüne vardık. Savaşta yıkılan köprü 2003 senesinde bir Türk firması tarafından tekrar yapılmış. Bu köprü'nün bir özelliği de iki kültürü birbirine bağlamasıymış.” (TRT, Çocuk, 2017 Temmuz, s. 11)

Yukarıdaki örnekler yurdumuzda ve yurt dışındaki çeşitli kültürel öğelerin toplumsal hayatla ilişkisi aktarıldığı için söz konusu kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.2.5. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

Dünyanın En Eski İkinci ve En Kısa mesafeli Metro su: İstanbul'un Karaköy semtindeyiz. Belki az önce vapurdan indik, belki tramvayla, belki otobüsle geldik. Hatta bir yerlerden yürüyerek gelmiş bile olabiliriz. Galiba biraz da yorgunuz, ama İstiklal Caddesi'ne nasıl çıkacağız? O dik yokuşlardan tırmanacak gücümüz yok. O zaman çok eski ve çok kısa bir yolu tercih etmeli: Tünel. Yanlış okumadınız. Az sonra kullanacağımız “Tünel” dünyanın ikinci en eski yer altı ulaşım sistemi! 1863 yılında hizmete giren Londra metrosundan sonra, dünyanın ikinci yer altı ulaşım aracı işte az önce bindiğimiz funiküler. Osmanlı Devleti zamanında, dönemin ticaret ve bankacılık merkezi olan Galata ile sosyal hayatın merkezi olan Pera arasında asansör tipi bir ulaşım aracının gerekli olduğu düşünülmüş. Fransız mühendis Eugene Henri Gavand'ın, bu projesi Osmanlı padişahı Abdüla-

ziz Han'ın da onayını alınca inşaatı başlamış. 5 Aralık 1874'de yapımı tamamlanan Tünel'de ilk önce hayvan taşımaya deneme seferleri yapılmış. 17 Ocak 1875'te ise yerli ve yabancı bir grup davetlinin de katıldığı görkemli bir törenle Tünel hizmete açılmış. (TRT Çocuk, 2017 Ağustos, s. 40-41)

Görsel 5. Tünel

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Ağustos, s. 40

Yukarıdaki örnekte günlük yaşamda kullanılan çeşitli kültürel unsurların tarihi gelişimleriyle ilgili bilgiler sunulduğu için bu kazanımın edinilmesine olanak sağlayacak nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. İnsanlar Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
İnsanlar Yerler ve Çevreler	SB.5.3.1.	1
	SB.5.3.2.	1
	SB.5.3.3.	2
	SB.5.3.5.	1
Toplam	4	5

Tablo 4 incelendiğinde, İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki SB.5.3.1. kodlu kazanımın (Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar) edinilebilmesine yönelik 1 konunun; SB.5.3.2. kodlu kazanımın (Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar) edinilebilmesine yönelik 1 konunun; SB.5.3.3. kodlu kazanımın (Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşeri özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki

etkilerine örnekler verir) edinilebilmesine yönelik 2 konunun; SB.5.3.5. kodlu kazanımın (Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar) edinilebilmesine yönelik 1 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplam 4 kazanıma ilişkin 5 adet içeriğe ulaşılmıştır.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.3.1. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuya ilişkin örnek alıntı aşağıda verilmiştir:

“Gezgin Aile (Kastamonu): Kastamonu, doğal ve kültürel birçok zenginliğe ev sahipliği yapmaktadır. Küre Dağları, bir milyon yıllık Ilgarini Mağarası, meşhur Valla Kanyonu, Ilgaz Dağı, sahili...” (TRT Çocuk, 2017 Şubat, s. 14)

Görsel 6. Kastamonu

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Şubat, s. 15

Yukarıda verilen örnekte yeryüzü şekillerinden olan “Küre Dağları”, “Valla Kanyonu”, “Ilgaz Dağı” tanıtılmıştır. Böylece öğrencilerin bu yeryüzü şekillerini haritalar üzerinde gördükleri zaman onları tanıyabilme ve açıklama yapabilecekleri düşünülerek ilgili kazanımla ilişkilendirilmiştir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.3.2. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuya ilişkin örnek aşağıda sunulmuştur:

“Gezgin Aile (Zonguldak): Zonguldak, ülkemizin Karadeniz Bölgesi’nde yer alır ve komşuları Düzce, Karabük, Bolu, Bartın’dır. Ayrıca şehrin Karadeniz’e kıyısı vardır. Hem yeşile hem maviye doyacağınız ilimiz.” (TRT Çocuk, 2017 Eylül, s. 14-15)

Bu örnekte Zonguldak kentinin Karadeniz Bölgesi’nde yer aldığı ve Karadeniz’e kıyısı olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla bu şehrin iklimine ve iklimin o bölgede yaşayan insanlara etkisine dair çıkarımlar yapılabileceği düşünüldüğünden söz konusu kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

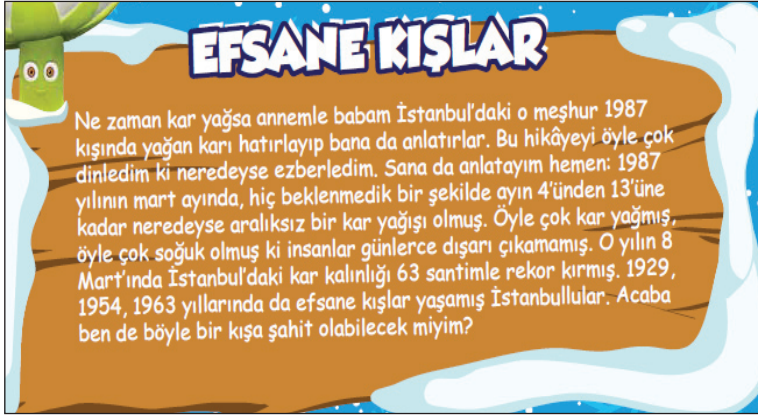
TRT Çocuk dergisinde SB.5.3.3. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnek aşağıda sunulmuştur:

“Gezgin Aile (Zonguldak): Zonguldak, ülkemizin Karadeniz Bölgesi’nde yer alır

ve komşuları Düzce, Karabük, Bolu, Bartın'dır. Ayrıca şehrin Karadeniz'e kıyısı vardır. Hem yeşile hem maviye doyacağınız ilimiz... Kent ormanı, Bölüklü Yayla, Çitdere Tabiat Koruma Alanı..." (TRT Çocuk, 2017 Eylül, s. 14-15)

Bu örnekte Zonguldak ili ve çevresine yönelik beşerî ve coğrafi özelliklere yer verildiği için konunun bu kazanımın edinilebilmesine fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.3.5. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuya ilişkin örnek aşağıda sunulmuştur:

Görsel 7. Efsane kışlar.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Ocak, s. 38

Yukarıdaki örnekte aşırı kar yağışı olayı insanların günlük hayatını etkilemiştir. Günlerce aralıksız kar yağışının yaşanması bir doğal afet olarak değerlendirilebileceğinden ilgili kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4. Bilim teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Bilim Teknoloji ve Toplum	SB.5.4.1.	3
	SB.5.4.4.	17
Toplam	2	20

Tablo 4 incelendiğinde, TRT Çocuk dergisi sayılarında Bilim Teknoloji ve Toplum öğrenme alanındaki SB.5.4.1. kodlu kazanımın (Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır) edinilebilmesine yönelik toplam 3 konunun; SB.5.4.4. kodlu kazanımın (Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler) edinilebilmesine yönelik ise 17 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplamda 2 kazanıma ilişkin 20 adet içeriğe ulaşılmıştır.

SB.5.4.1. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Yeşilcan’ın Maceraları: ...teknolojik araçları gerektiğinde ve yeteri kadar kullanırım. ...teknolojiyi hayatımızdan çıkarmayalım ama hayatımızı da teknolojiye teslim etmeye-
lim arkadaşlar. Çünkü bu işte aşırıya gider ve sınır koymazsak, kendimize zarar verir ve
sevdiklerimizi de üzeriz.” (TRT Çocuk, 2017 Mart, s. 23)

“Yeşilcan’ın Maceraları: ...bilgisayarımızı, tabletimizi sürekli değil, ölçülü bir şekil-
de kullanmalıyız. Emin olun, arkadaşlarımızla oyun oynamak daha keyifli.” (TRT Çocuk,
2017 Ağustos, s. 23)

Yukarıda verilen örneklerde derginin “Yeşilcan’ın Maceraları” adlı bölümünde tekno-
lojiyi ölçülü kullanmanın üzerinde durulduğu için söz konusu kazanımla ilişkili olduğu
düşünülmektedir.

SB.5.4.4. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin
örnekler aşağıda verilmiştir:

İbni Sina, zekâsı ve çalışkanlığı ile o kadar ilerledi ki artık problemleri öğretmenlerinden bile daha hızlı çözmeye başladı. Sarayda büyük bir kütüphane olduğunu ve bu kitapların çok değerli olduğunu biliyorum. O kütüphanede uzun süre çalışabilme izni istiyorum sizden. ... İbni Sina sonunda hayaline kavuşmuştu. Artık binlerce kitapla baş başaydı. Şimdi bilim dünyasında yepyeni yolculuklar onu bekliyordu. (TRT Çocuk, 2017 Ocak, s. 46-49)

“İbni Sina, kitapların nerdeyse hepsini okudu. Çok şükür, bu da bitti. Şimdi hangi kitabı okusam... Hmm... Sokrat Felsefesi’ni okuyayım. Bazı kitapları defalarca okudu. Okuduğu cümleler üzerinde uzun uzun düşündü. Aynı zamanda kendi kitabını da yazıyor-
du” (TRT Çocuk, 2017 Şubat, s.46-49)

Yukarıda verilen örneklerde derginin her sayısında yer alan “İbni Sina” adlı bölümde İbni Sina’nın hayatı ve bilime katkıları çizgi roman şeklinde işlenmiştir. Çizgi roman serisi aracılığıyla İbni Sina’nın çalışkanlığı, kitaplara çok düşkün olması, merakı sayesinde tıp dünyasındaki keşifleri çocuklara aktarılmaya çalışılmıştır. Bu sebeplerle konunun söz konusu kazanımın edinilmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 5. Üretim dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Üretim Dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.1.	1
	SB.5.5.5.	13
Toplam	2	14

Tablo 5 incelendiğinde, Üretim Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanındaki SB.5.5.1. kodlu kazanımın (Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder) edini-

lebilmesine yönelik 1 konunun; SB.5.5.5. kodlu kazanımın (İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir) edinilebilmesine yönelik ise 13 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplam olarak 2 kazanımla ilgili 14 içeriğe ulaşılmıştır.

SB.5.5.1. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuyla ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

“Kastamonu: Şehrin ekonomisi tarıma dayanmaktadır ve ülkemizdeki sarımsağın önemli bir bölümü Kastamonu'nun Taşköprü ilçesinde üretilmektedir!” (TRT Çocuk, 2017 Şubat, s.15)

Yukarıda verilen örnekte Kastamonu şehrinin başlıca ekonomik kaynağının tarım olduğu belirtildiğinden söz konusu kazanımla ilişkilendirilmiştir.

SB.5.5.5. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

Bu Okul Enerjisini Güneşten Üretiyor: Geçtiğimiz yıl Antalya'nın Kepez ilçesindeki Baraj Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde açılan “Yenilenebilir Enerji Teknolojileri” bölümü sayesinde öğrencilere güneş ve rüzgâr enerjisi teknolojileri eğitimi verilmesi amacıyla bir laboratuvar oluşturuldu. Laboratuvarda üretilen güneş panelleri sayesinde okulun enerji ihtiyacının bir kısmı karşılanabiliyor (TRT Çocuk, 2017 Kasım, s. 16-17).

Görsel 8. Yenilikçi fikirler.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Eylül, s. 16

Yukarıda verilen örneklere bakıldığında derginin “Can’ın Ekranı” adlı bölümünde yenilikçi ve girişimci fikirlere, haberlere yer verilmiştir. Antalya Kepez’de kendi enerjisini üreten okul; öğrencilere girişimcilik konusunda ilham verici ve bilime teşvik edici bir haber paylaşımı olduğu düşünülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Şanlıurfa’da kurulan güneş paneli santrallerinin bölge ekonomisine katkısı olabileceği paylaşılmıştır.

Türk bilim insanımız Canan Dağdeviren'in ise giyilebilir kalp pili icadı toplumsal ihtiyaç için önemli bir buluştur. Bu örneklerin ekonomi ve girişimcilik paralelinde olmasından dolayı söz konusu kazanımla bağlantılı örnekler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. Etkin vatandaşlık öğrenme alanına ilişkin bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.4	10
Toplam	1	10

Tablo 7 incelendiğinde, Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki SB.5.6.4. kodlu kazanımın (Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklal Marşına değer verir) edinilebilmesine yönelik TRT Çocuk dergisi sayılarında 10 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplamda 1 kazanımla ilgili 10 içeriğe ulaşılmıştır.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.6.4. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuyla ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

Görsel 9. Ata'mdan hatıralar.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Ocak, s. 20

Görsel 10. Ata'mdan hatıralar

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Ekim, s. 25

Yukarıdaki örneklerde belirtilen bölümlerde demokrasi vurgusu ve bağımsızlık sembollerimizden olan bayrağımız işlendiği için bu konuların söz konusu kazanımın edinilebilmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 7. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Kazanım	TRT Çocuk (f)
Küresel Bağlantılar	SB.5.7.2.	1
	SB.5.7.3.	10
	SB.5.7.4.	12
Toplam	3	23

Tablo 8 incelendiğinde, Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki SB.5.7.2. kodlu kazanımın (Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır) edinilebilmesine yönelik 1 konunun; SB.5.7.3. kodlu kazanımın (Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar) edinilebilmesine yönelik 10 konunun; SB.5.7.4. kodlu kazanımın (Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir) edinilebilmesine yönelik 12 konunun tespit edildiği görülmektedir. Toplam 3 kazanıma ilişkin 23 adet içeriğe ulaşıldığı görülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.7.2. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konuyla ilgili doğrudan alıntı şu şekildedir:

Afrika'nın En Güney Ucu Cape Town: Cape Town'un en önemli özelliklerinden biri de Atlas Okyanusu ile Hint Okyanusu'nun birleştiği yerde bulunması. Buraya Ümit Burnu deniyor. 1488'de Bartholomeu Dias, Afrika Kıtası'ndaki Ümit Burnu'nu keşfetti. Ümit Burnu Avrupa'nın Hindistan'a açılan kapısı olduğundan Avrupalılar için "ümit" vaat ediyordu. 1652 senesinde Hollandalılar burada bir şirket kurdular. Daha sonra diğer Avrupa ülkelerinden de burada çalışmaya gelenler oldu. (TRT Çocuk, 2017 Mart, s. 10-11)

Yukarıda verilen örnekte, derginin "Keçe'nin Yol Haritası" adlı bölümünde Ümit Burnu'nun keşfiyle 1652'de Hollandalıların burada şirket kurarak ekonomik ilişkiler başlatması ulaşım teknolojisinin bir sonucu olduğundan söz konusu kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

SB.5.7.3. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örneklere aşağıdaki alıntılar örnek verilebilir:

Balıkesir ili, denize sahip olduğu için burada yaz turizmi gelişmiş. Marmara'ya ve Ege'ye kıyısı olan ilçeler ve adalar her yıl yerli-yabancı turistleri ağırlıyormuş. Dağlık yerlerde dağ sporları ve avcılık yapılması ve bölgede birçok kaplıcanın bulunması kışın dahi şehre turistlerin gelmesini sağlıyormuş. (TRT Çocuk, 2017 Temmuz, s. 14-15)

Bir dönem Fransızca, öncesinde ise Osmanlı toprağı olmuş olan Tunus pek çok kültürel çeşitliliğı barındırıyor. Şu anda nüfusun %95'i Müslüman. , Tunus'ta görülecek en şirin bölgelerden biri. Akdeniz mimarisiyle özdeşleşmiş mavi kapı ve pencerele beyaz evleri tam fotoğraflık. Başkente çok yakın olduğundan oldukça popüler ve turistik bir yer. (TRT Çocuk, 2017 Ekim, s. 10-11)

Yukarıda verilen örneklerde Balıkesir şehrinin coğrafi özelliklerinin hem yaz hem de kış turizmi için elverişli olduğu ve yerli -yabancı pek çok turiste ev sahipliğı yaptığı belirtildiğinden söz konusu kazanımla ilişkilidir. Yine Tunus'un da popüler ve turistik bir bölge olduğu göz önüne alındığında kültürel zenginlikleri tanıma ve ön yargıları fark etme sağlanabileceğinden bahsi geçen kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

TRT Çocuk dergisinde SB.5.7.4. kodlu kazanımın edinilmesine katkı sağlayacağı düşünülen konulara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

Afrika'nın En Güney Ucu Cape Town: ...Üzeri dümdüz olduğu için Masa Dağı adı verilen dünyanın yeni 7 tabiat harikasından biri de Cape Town'da bulunuyor. Teleferik ile çıkılan Masa Dağı'nın zirvesinde çok değişik bitkiler ve hayvanlar yaşıyor. Çoğu zaman zirvesi bulutlu olan Masa Dağı'na çıkmak için zirvenin bulutsuz ve açık olmasını beklemek gerekiyormuş. Bahsetmeden geçemeyeceğim bir de botanik bahçesi var. İçinde 7000 çeşit farklı bitki bulunuyormuş. Bu güzel mekânda hafta sonları konserler verilip piknik de yapılıyor. Bahçenin sanki üzerinden yürüyormuşsunuz hissi veren uzun bir köprüsü de var. "Afrikalılar çok şanslı." diye düşündüm bunu görünce. (TRT Çocuk, 2017 Mart, s. 10-11)

Yukarıda verilen örnekte dünyanın yeni 7 tabiat harikasından birisi olan Masa Dağı işlenmiştir. Masa Dağı insanlığın ortak mirasına bir örnek teşkil ettiğinden söz konusu kazanımla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

"...gezimizin ilk durağı Ulusal Tarih Müzesi idi. Burada dinazor iskeletleri vardı. Çok ilginç bir müze. Oradan çıkınca Bilim Müzesine gittik. Burada da bilimin gelişmesi sanayi devriminden başlayarak anlatılıyordu." (TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s. 10-11)

Görsel 11. Farklılıklar şehri Londra.

Kaynak: TRT Çocuk, 2017 Mayıs, s. 10

Yukarıda verilen örnek incelendiğinde, Londra'dan Ulusal Tarih Müzesi ve Bilim Müzesi insanlığın ortak mirası olarak değerlendirilebilecek mekânlar olduğundan söz konusu kazanımla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Beyrut'un simgelerinden ilki Jeita mağaraları. Burası '011'de dünyanın yeni 7 harikası seçilirken finalistler arasına kalmış, gerçekten de büyüleyici bir yer. 9 km'lik bir alana yayılmış, iki katlı devasa mağarada yaşadığımız andan kopup bambaşka bir zaman dilimine ışınlandık. Milyonlarca yıllık bir karstik aşınımı görsel şölene dönüştüren yaratıcıya bir kez daha hayran olmamak mümkün değil. Karanlık sulara yapacağız sal gezintisinde, özellikle işlenmiş yüzlerce sanat eseri görebiliyorsunuz. ...burada Meryem Ana heykelinin olduğu kiliseye ulaştık. Bu güzel tepeden Jouineh kıyıları ayaklarınızın altında kaldı. Byblos'un tarihteki ilk ticaret limanı olduğu biliniyor. (TRT Çocuk, 2017 Haziran, s. 10-11)

Yukarıda verilen örnekte Lübnan'ın başkenti olan Beyrut'ta bulunan "Jeita Mağaraları" da dünyanın yeni 7 harikasından seçilmiştir. Yine Meryem Ana heykelinin bulunduğu kilise de dini açıdan önemli bir merkez olduğundan insanlığın ortak mirası olarak değerlendirilir. Dolayısıyla söz konusu kazanımla bağlantılı bir örnek olarak gösterilebilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma sonucunda, TRT Çocuk dergisinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki çeşitli 5. sınıf kazanımlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bu kazanımların edinilmesinde TRT Çocuk dergisinin faydalı bir ders dışı öğretim materyali olacağı düşünülmektedir. İncelenen dergi sayılarında, programda bulunan 33 kazanımın 19'u ile ilişkili görülen toplamda 165 içerik tespit edilmiştir. Farklı öğrenme alanlarında

bulunan kazanımlarla ilgili dergide içeriklerin bulunması bu derginin içerik çeşitliliğini gösterdiği söylenebilir. Yani dergide çok çeşitli çizgi karakterlere yer verilerek değişik konularda bölümler oluşturulmuştur. Kuyucu (2016) da çalışmasında TRT Çocuk Dergisi içeriklerinin Türk örf ve geleneklerini tanıtacak, millî ve dini açıdan bilgilendirecek, yani kültürümüzü taşıyacak nitelikte olduğunu belirtmiştir. RTÜK (2013) raporunda belirtilen, öğrencilerin %27,5'inin ders kitabı dışında dergi okuması öğrencilerin ders dışında da eğlenerek öğrenebileceklerini veya öğrendiklerini pekiştireceklerini göstermektedir. Ateş ve Oruç'un (2019) TRT Çocuk Dergisi'nin 2018 sayılarını incelediği çalışmada, derginin sosyal bilgiler öğretim programındaki farklı sınıf düzeylerinde bulunan kazanım, beceri ve değerleri yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2018) yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinin milli değerleri sıkça işlediğini; Yeter (2019) ise yine TRT Çocuk dergisinin çeşitli değerleri (en fazla estetik, bilimsellik ve duyarlılık) barındırdığı sonucuna ulaşmıştır. Buna göre derginin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda önemli yer tutan değerler konusunda da etkili olduğu söylenebilir. Bunların yanı sıra dergide çocuk kitapları tanıtılarak çocukların bu kitaplar hakkında bilgi sahibi olması ile okuma bilinci oluşumu sağlanmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu ve benzeri nitelikli dergilerin öğretmenler tarafından ders dışında önerilmesi olumlu sonuçlar oluşturabilir. Ayrıca TRT Çocuk dergisinin yapısal özelliklerini inceleyen Demiryürek (2012) derginin dil ve anlatım, plan, tema ve konu, yazı, resim, cilt, kâğıt yapısı, boyut, kahramanların seçimi açılarından olumlu yapısal özellikler taşıdığını tespit etmiştir. Tanrıkulu (2020) tarafından TRT Çocuk Dergisi dâhil olmak üzere 34 farklı derginin içeriklerinin derslerle ilişkilendirebilirliğini araştırdığı çalışmada, dergilerdeki çeşitli içeriklerin Türkçe, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi, beden eğitimi dersi ve seçmeli derslerle ilişkilendirilebileceğini belirtilmiştir. Ugan ve Yiğit (2014) de çalışmalarında TRT Çocuk Dergisini çocukların gelişimine ve çocuk edebiyatına katkı sağlayacak nitelikli süreli çocuk yayını olarak değerlendirmiştir. Literatürde yapılan diğer çalışmalardan da görüldüğü üzere TRT Çocuk Dergisi içeriksel ve yapısal olarak nitelikli, dersler için faydalı olabilecek bir dergi olarak değerlendirilmektedir.

İncelenen dergide Birey ve Toplum öğrenme alanının kazanımlarına 21 kez yer verildiği görülmektedir. Genel olarak Yeşilcan'ın Maceraları, Keloğlan'la Harekete Geç, Atletik Akın, İbi ile Keşfediyoruz bölümleri altında bu kazanımlar işlenmiştir. Bahse konu olan kazanımlarda görev ve sorumluluklar, bireyin katıldığı gruplardaki oynayacağı roller çizgi karakterler aracılığıyla anlatılmıştır. Bu içerikler göz önüne alındığında Sosyal Bilgiler dersinde bu öğrenme alanının önemi anlaşılmaktadır.

Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımları 72 içerik ile dergide en fazla yer bulan öğrenme alanı olmuştur. 2017 yılının tüm sayılarında Gezgın Aile bölümü altında ülkemizin çeşitli kentlerinin tarihi yerleri, doğal güzellikleri ve müzeleri tanıtılmıştır. Büyüteç bölümü altında Kadın Eserleri Kütüphanesi, İstanbul Galata'da bulunan Kamondo Merdivenlerinin tarihi hikâyesi, Bayburt'ta bulunan Baksı Müzesi, İzmir'de bulunan tarihi Sokak Asansörü, İstanbul'daki Tünelin tarihi gelişimi, Beyazıt Kulesi, Bursa'daki tarihi Koza Han, Harran Kubbeli Evleri gibi çeşitli şehirlerden tarihi ve kültürel yerler tanıtıl-

mıştır. Bu tanıtımlarla kazanımların aktarılması çocukların kendi kültürlerini ve farklı kültürleri tanıma şansı bulması, kültürel mirasımıza sahip çıkması açısından önemlidir. Dolayısıyla kültür ve miras aktarımının sıklıkla yer alması olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanındaki kazanımlarla ilişkili görülen 5 içerik bulunmaktadır. TRT Çocuk dergisi 2017 yılı tüm sayılarının incelenmesi sonucu ilk olarak Eylül ayı sayısında bu öğrenme alanı ile ilgili aktarılabilecek kazanıma rastlanmıştır. Bu kazanım Zonguldak ili yer şekilleri olarak karşımıza çıkmıştır. Diğer öğrenme alanları ile karşılaştırıldığında en az bu öğrenme alanı kazanımları ile ilgili içeriklere ulaşılmıştır. Öğrencilerin doğal çevreye duyarlılık ve gözlem gibi beceriler kazanabilmesi için de incelenen dergide coğrafya temelli konuların az olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ile ilgili kazanımlara 20 kez rastlanmıştır. Derginin her sayısında sunulan Can'ın Ekranı bölümünde bilimsel düşünmenin önemine katkı sağlayacak fikirler ve haberler yer almıştır. Derginin hitap ettiği yaş kitlesi düşünüldüğünde, bilime teşvik edecek paylaşımların çokça yer aldığı düşünülmektedir. Ayrıca bir hekim ve başta gelen İslam düşünürlerinden olan İbni Sina derginin her sayısında yer almış olup; çalışkanlığı, farklı disiplinlerdeki başarısı, eserlerinin günümüzde bile geçerliliği çizgi karakterler aracılığıyla devamlı bir şekilde işlenmiştir. Türk İslam dünyası için böyle büyük bir bilim insanının işlenmesi oldukça önemli görülmektedir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı ile ilgili kazanımlara 14 kez yer verilmesine ulaşılmıştır. Bu kazanımlara Can'ın Ekranı bölümünde dünyanın farklı yerlerinden büyük küçük girişimcilerin buluşlarına ve fikirlerine yer verilmiştir. Bu öğrenme alanının her sayıda yer bulması çocukların bilime ilgisini güçlendireceği için faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı ile ilgili kazanımlara 10 kez rastlanmıştır. Bunlar, derginin Ata'mdan Hatıralar adlı bölümünde, bayrak görsellerine ve Atatürk'ün sözlerine yer verilerek işlenmiştir. Bu öğrenme alanı içinde yer alan İstiklal Marşımıza önemli gün ve haftalarda dahi yer verilmemesi bir eksiklik olarak görülmektedir. Türk milleti olarak en önemli değerlerimizden olan İstiklal Marşımızın çocuklara okul dışında da aktarılması için gereken önemin verilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Yılmaz (2018) da yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinde (2010-2016 sayıları) milli marş değerinin en az yer verilen değer olduğunu tespit etmiştir. Yeter (2019) de yaptığı çalışmada TRT Çocuk dergisinde vatanseverlik değerinin sık işlenmediği sonucuna ulaşmıştır.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanında yer alan kazanımlara 23 kez yer verildiğine ulaşılmıştır. Bu kazanımlar Kültür ve Miras öğrenme alanından sonra en çok ele alınan ikinci öğrenme alanı olmuştur. Derginin her sayısında sürekli olarak yer alan Keçe'nin Yol Haritası bölümünde farklı ülkelerdeki kültürel ve doğal miras öğeleri detaylı bir şekilde tanıtılmıştır. Bunun sonucunda öğrencilerin dünyadaki ortak miras öğelerini ve kültürel zenginlikleri daha yakından tanıyıp anlayacağı düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Çocuklara yönelik yayın yapan farklı özel kurumların dergileri de Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanımları dikkate alınarak incelenebilir.

2. İncelenen dergi, Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımlarıyla ilişkili görülen konular bakımından zengin olduğundan bu öğrenme alanı kazanımlarının edinilebilmesi için öğretmenler tarafından yardımcı kaynak olarak kullanılabilir.

3. İncelenen derginin, Sosyal Bilgiler dersi için yardımcı kaynak vazifesi görebileceği düşünüldüğünde bu derginin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul kütüphanelerine kazandırılması önemli görülmektedir.

4. Dergilerin okul dışı vakit geçirmede önemli bir materyal olduğu düşünüldüğünde, velilerin bu dergileri seçerken nitelikli yayınları tercih etmeye özen göstermesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Alabaş, R. (2018). Çocuk Haftası dergisi ve çocuk eğitimi açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1765-1784.
- Alabaş, R. ve Kamer, S. T. (2016). Afacan Çocuk Gözü Dergisi ve çocuğun vatandaş olarak eğitimi. *Turkish Studies*, 11(3), 77-92.
- Arslan, M. A., Şimşek, T. ve Yakar, Y. M. (2016). Çocuk edebiyatı tarihi. T. Şimşek (Editör). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, s. 45-70'deki makale.
- Ateş, H. ve Oruç, Ş. (2019). Ders materyali olarak TRT Çocuk dergisinin sosyal bilgiler programı açısından incelenmesi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(1), 76-103.
- Aytaş, G. (2003). Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 155-160.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve gençlik edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgili, A. S. (2010). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. A. S. Bilgili (Editör), *Sosyal bilgilerin temelleri (3.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 1-34'teki makale.
- Creswell, J. W. (2012). Collecting qualitative data. *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (Fourth ed) (ss. 204-35). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Çatak, M. (2015). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 62(62), 69-94.
- Çatak, M. (2016). Sosyal bilgiler programlarının tarihi. S. Şimşek (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, s. 1-26'daki makale.
- Demiryürek, G. (2012). TRT çocuk dergisi'nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 1017-1034.

- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Editörler). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s. 18-49'daki makale.
- Erden, M. (tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Gurbetoğlu, A. (2007). II. Meşrutiyet dönemi çocuk dergilerinde ahlak eğitimi ve ahlaki değerler (1908–1918). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 81-101.
- Hazar, M. Ç. ve Işık, U. (2017). Çocuk medyası ve Doğan Kardeş dergisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 45, 124-140
- Kardaş, D. (2015). Çocuk eğitimi açısından “Çocuklara Talim” dergisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(3), 267-282.
- Kılıçoğlu, G. (2015). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi. M. Safran (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s. 3-16'daki makale.
- Köksal, H. (2016). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. R. Turan ve T. Yıldırım (Editörler). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, s. 35-57'deki makale.
- Kuyucu, M. (2016). *Content diversity in children's magazine: Trt cocuk magazine case*. ADVED 2016: 2nd International Conference on Advances in Education and Social Science, İstanbul, Turkey.
- MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı). (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Oğuzkan, A. F. (1999). *Çocuk edebiyatı: Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- RTÜK (2013). *Türkiye'de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması*. Web: <https://www.rtuk.gov.tr/haberler/3787/18/turkiyede-cocuklarin-medyakullanma-aliskanliklari-arastirmasi-sonuclandi.html> adresinden 25 Şubat 2019'da alınmıştır.
- Safran, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s. 2-16'daki makale.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanrıkulu, F. (2020). Çocuk dergisi içeriklerinin derslerle ilişkilendirilebilirliği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 837-852.
- Tekşan, K. ve Çi'npolat, E. (2020). Miyase Sertbarut'un kitaplarının okunabilirlik düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 829-842. DOI: 10.16916/aded.721787
- Ungan, S., & Yiğit, F. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye'de süreli çocuk yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 184-198.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama.
- Yanpar, T. (2006). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırıcılık. C. Öztürk (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 85-109'daki makale.
- Yazıcı, H. ve Koca, M. K. (2011). Sosyal bilgiler öğretimi programı. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 20-37'deki makale.
- Yeter, F. (2019). *Çocuk dergilerinin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M. (2018). *TRT Çocuk Dergisi'nde milli değerler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M. ve Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi'nde milli bir değer olarak "vatan-vatanseverlik" değeri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 639-657.
- Yiğitbaşı, K. G. (2014). Türkiye'de çocuk dergiciliği: TRT Çocuk dergisi örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 37-56.